

Tizenkettődik évfolyam,

1898.

9. füzet.

ARMENIA

MAGYAR-ÖRMÉNY HAVI SZEMLE

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos:
SZONGOTT KRISTÓF.

SZAMOSÚJVÁR.

Todorán Endre „Aurora“ könyvnyomdája.
1898.

Tartalom.

Örményország apostolai. — Ablakfestmények a havarden-i templomban. — Dr. Molnár Antaltól.

Gondolatok a Ván-tó partján. — Ráffi költeménye. — Simay Gergelytől.

A livornói örmény kolónia története. — Voith Antaltól.

Bánatom. (Költemény). — E-től.

A Szent-Szűz mikolai csodatevő kegyképe (két képpel).

Ha üldöznek... (Költemény). — Kritsa Pétertől.

Achik-Kerib szerencséje. — Örmény legenda. — Irta Lermontov.

A magyarhoni örmény családok genealogiája. — Befejező közlemény. — Irta: Szongott Kristóf.

KISEBB KÖZLEMÉNY.

Id. Bornemissza Károly báró.

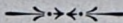
Sola Salvifica.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Levél Deésről.

Bollanden Konrád a napokban ünnepelte hetvenedik születése napját. Ezen alkalomból összes 1040 iven 68 kötetre terjedő szépirodalmi munkái magyar fordításban 70 frt helyett füzve 5 frtért, egész vászon díszkötésben 85 frt helyett 12 frt 50 krért küldetnek meg. — Megjelent: Dvorzsák „Idézetek Tára“ zsebkiadás, közel ezer szerzőtől több mint 4000 idézet, ára 2 frt, díszkötésben 2 frt 40 kr. Comp. Theol. Dogm. füzve 60 kr., kötve 1 frt. Comp Hermeneut. Introductio 60 kr., kötve 1 frt. Havi Füzetek kiadóhivatala, Budapest, II. Donáti-út 3.

 Az „ARMENIA“ előfizetési ára egész évre 4 frt., félévre 2 frt., — egyes füzet 40 kr.

Az első évfolyam egészen elfogyott. A többi tíz évfolyamból (II—XI) még teljes számú példányokkal szolgálhatunk; egy-egy évfolyam ára két (2) frt. Reméljük, hogy az érdeklődő olvasó közönség megragadja a kínálkozó kedvező alkalmat (egy-egy évfolyamot félárban adunk) és sietni fog megrendeléseivel annál is inkább, mert a mondott évfolyamokból még csak néhány eladó példányunk van: azután drágán sem szerezheti meg az „Armenia“ eddigi évfolyamait.

Örményország apostolai.

— Ablakfestmények a hawarden-i templomban. —

A mult évnek legelső napjaiban népes örmény küldöttség zarándokolt el Angolországnak egyik igénytelen kis helységébe, Hawardenbe, melyet történeti nevezetességgel ruházott fel az a körülmény, hogy ottani kastélyában Hawarden-Castleban töltötte el dicsőséges életpályájának utolsó napjait korunk legnagyobb angol államférfia, William Ewart Gladstone.

Épen oly ritka, mint a milyen megható emlékünnepegy volt az indító oka annak, hogy a londoni angol-örmény szövetség tagjai Hawardent felkeresték. A lelep-

lezése az „Armenian Martyrs' Memorial Window“-nak, azoknak a gyönyörű ablakfestményeknek, melyeket a hawardeni templomban helyeztettek el az örmények hála-juk és elismerésük jeleül azokért az elévülhetlen szolgálatokért, azért a lelkes támogatásért, melyben Gladstone a keleti örménység ügyét részesítette.

Az ősz államférfiúnak méltó hitvese végezte a leleplezési szertartást. Az örmény küldöttség felkereste őt utóbb Hawarden-Castleban s átnyújtotta neki az angol királyné és India császárnéja örmény alattvalóinak ajándokát Mègèrdits örmény patriarkha művészi kivitelű, olajban festett arczképének kíséretében.

Gladstone, a kilenczven éves aggastyán ez alkalommal tartotta legutolsó beszédeinek egyikét, a mely meg-rázó hatással volt hallgatóságára. Megemlékezvén arról, hogy Anglia közvéleménye mily példátlan egyértelműség-gel nyilatkozott meg az örmények ügye mellett, hozzá tette, miként kiirthatlanúl él benne az a reménység, hogy a nagy igazságtalanságok végükhöz közelednek (he had the unextinguishable hope that the great iniquities were near an end) s hogy a porta fenhatósága alatt élő örmé-nyek mihamar jobb napokat fognak megérni.

Alig egy évvel az örmény apostolokat, Szent-Bertalant és Világosító-Szent-Gergelyt ábrázoló ablakfestmények leleplezése után gyász borult Hawardenre. Gladstone el-hunytát gyászolta Anglia népe s együtt érzett vele gyá-szában az egész művelt világ. Talán sehol nem volt mélyebb és őszintébb ez az együttérzés, mint az üldöz-tetés és elnyomatás alatt élő keleti örménységnél. Mert a hawardeni templomban, az örmény apostolok képeinek árnyékában ravatalon nyugvó hatottban ők is a legna-gyobb barátjukat siratták, azt az államférfiút, a ki év-tizedeken át a szó és toll egész hatalmával küzdött érde-kükben, a ki a legutóbbi megszárlások gyászos napjaiban felrázta a török zsarnokságot ostromozó beszédeivel egész Angliát s a kinek legtöbb része van abban, hogy a meg-próbáltatások szörnyű időszaka után most már aránylag nyugodtabb napokat élhetnek az ottoman birodalom örmény lakosai.

Az angol trón örökösének jelenlétében, Anglia nagy szellemeinek Walhalla-jában, a londoni Westminster-apátsági templomban helyezték nyugovóra Gladstone földi porhüvelyét. A kegyelet érzésével keresi föl síremlékét az örménység, melynek felszabadulásaért senki nem küzdött annyi kitartással és lelkesedéssel, mint ez a nagy angol államférfiú. S hálával adóznak elékezetének mindama népfajok is, melyek az elnyomatás ellen s a szabadságért való harczaikban mindenkoron számíthattak az ő buzdító támogatására. Igaza van egyik életirójának: „Államférfiút temettek nemrég, Gladstonet, a ki még életében legenda lett. Temette nemzete, egész Britannia, az egész. Mert a nagy aggastyán nem a trón szolgája vagy osztályok érdekpolitikusa volt, hanem szerette és becsülte az embert, hirdette a jogot, tisztelte a szabadságot, nem üldözte a nyomorultakat, csak a nyomort. Nem a hatalmat imádta, hanem az eszmét. A felszabadultak sokasága monumentuma annak, hogy élt és működött. A kik rabszolgák voltak és emberek lettek, benne tisztelik megváltójukat.“

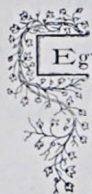
Balaton-Földvár, aug. 2.

Dr. Molnár Antal.

Gondolatok a Ván-tó partján.

— Raffi.*) —

Egy gyászos vándor ül magánosan,
El-elmerengve puszta tájakon.
Körülte minden csöndes, zajtalan,
Azt hinnéd — a természet halva van.

Egen tündöklük telt hold fényesen,
Sohajt a vándor, s szól keservesen.
Te! ki az örmény nemzet fénykorát
Ismerted egykor, — nézd most nyomorát!...

Vajjon olyan vagy mint a résztvevő,
Az eltiportért könnyet hullató,

*) Irói neve ez: Hágop Melik Hágopián néhány év előtt elhunyt örmény költőnek.

Felelj nekem: világító alak,
Érzed szivedben sebző nyilakat? . . .

Te érzéketlen! nincs neked szived,
A nagy csapásoktól, a mely megreped.
Nézed az örmény föld mint pusztul el,
S csak tündökölsz, s tovább fényeskedel.

* * *

Oh néma tó hadd halljam hangodat!
Átérezed e tenger-fájdalmamat?
Vized' Zefir fuvalma lengje át,
S vegyítse abba könnyek záporát! . . .

Oh nézd hazám sok szenvedéseit,
Miket kiállott és türt mostanig,
S mond: mindig ilyen pusztá lesz a hon,
Mely szép virágos kert volt egykoron! . . .

S eljön-e? a dicső nap valaha?
Hogy önmagának lehessen ura,
Láthassa a szabadság hajnalát,
Ne tőrjön jármat, s durva rabigát!

Hogy vissza térjenek a honfiak,
Kik üldözés miatt bolyonganak
S „*Mászisz*“ *) hegycsúcsán legyen lobogó,
Örmény hazánkra áldását hozó! . . .

Oh nem! oh nem! az nem lehet soha!
Ha nem segít egeknek nagy Ura,
Hogy szent malasztját adja mi reánk,
Megérteni a legfőbb tudományt:
„Éltünknek czélja, — mi az igazi —
Öt tettekkel is dicsőíteni“! . . .

Simay Gergely.

*) Ararát.

A livornói örmény kolónia története.

— Dr. Ughurlián Meszrob. Bádmutiun Hájoczh khághthágánuthián jév sinuttán jégéghéczho noeczhá i Livorno khághákhl. Velenceze, 1891. 8°, 326. —

Az örmény kolóniák történetében az Appenini-félsziget sem épen jelentéktelen helyet foglal el; számos városa van, melyekben örmények is laknak. Ilyen a többi között Livorno is, a hasonló nevű olasz tartomány fővárosa és Olaszország legfontosabb kikötő- és kereskedelmi városainak egyike, mely az Arno folyó torkolatától délre, 14 kilométernyi távolságra, a hajdani Portus Herculis vagy Portus Liburni helyén fekszik; közel 100,000 lakossal. Az egykor még jelentéktelen helység különösen I. Ferdinand toskanai nagyherczeg alatt nyerte oly kiváló kereskedelmi jelentőségét. I. Ferdinand 1593-ban ugyanis egy terjedelmes szabadságlevelet adott ki, mely a várost az üldözöttek menhelyévé tette. Ekkor költöznek be e városba számos zsidó és protestáns menekülővel együtt az Új-Csughából (Ispahan) származó örmények is, kik itt gyarmatot alapítanak és templomot építenek.

„Armenia“-nk 1890-ben megjelent IV-dik évfolyamában „Négy világrészből“ cím alatt lapunk szerkesztője egy nagyobb terjedelmű és gondosan megírt cikket közöl, melyben a többi között a livornói örményekről is világos képet nyújt. Egy évvel később dr. Ughurlián Meszrob, a ki kilencz évén át volt a nevezett kolónia plebánosa, írta meg a livornói örmény kolónia történetét, fennemlített nagy terjedelmű monographiájában. A jeles mű rövid ismertetését a bécsi mechitháristák tekintélyes lapja, a „Hántesz Ámszoréa“ után következőkben adjuk:

Dr. Ughurlián adatait a livornói örmény templom és a római Propaganda levéltáraiból, továbbá több örmény és idegen író munkáiból merítette; az örmény írók munkái közül különösen néhai Ákontz-Kövér István erdélyi születésű mechithárista-rendi főapát és sunnai érsek földrajzát használta, melyből 11 kötet jelent meg. (Az utolsó kötetek, melyeket a keleti részekre vonatkozó bírálat végett Konstantinápolyba küldött, — itt elégték). Ughurlián munkája két első fejezetében (9—43 lapon) Livorno város

történeti eseményeit adja, kezdettől az újonnan szervezett monarchia megszilárdulásáig. A város fekvéséről és kereskedelmi jelentőségéről szólván, áttér az örményeknek e városba való letelepedésének előadására. Hihetőleg a XVI-ik század második felében már elég örmény volt itt, de a tömeges betelepülés csak akkor történik, mikor I. Ferdinand nagyherceg a kikötő kereskedelmi forgalmát emelendő, edictumával más nemzetekkel együtt az örményeket is Livornóba hívja (44—45 l.). Hiteles okiratok tanúsága szerint 1600 közepe táján 200 örmény férfi volt Livornóban, ide számítva a zarándokokat és az ideiglenesen ott tartozkodókat is (46 l.); az örmények összes létszáma 1810-ben már 62 lélekre apad; 1887-ben pedig, a mely évben szerző e városból eltávozott, már csak 36 örményt (férfi és nő) hagyott Livornóban, kik nagyrészt elolaszosodtak.

A következő 15 fejezet a livornoi kolónia és templom-építés tulajdonképeni történetét tartalmazza. Szerző az örmények családi életéről, szokásairól és kereskedelmi viszonyairól — a szükséges források hiányában — nem sokat írhatott; míg a kezei közt volt és rendelkezésére állott források segítségével igen könnyen részletezhette a templomépítés kezdeményezését, az engedély megérkezését, a templom-alapkőletételét, (1701-ben), megnyitását és 1714-ben történt felszentelését, továbbá a templom külső alakját, úgyszintén a templomban és másutt található síriratokat, nem különben a templomnak Bonaparte Napoleon által történt kifosztását... Egytől-egyig felsorolja az örmény egyházi előjárókat, a mint azok egymásután következtek; szól jövedelmükről és kötelességeikről. Közli a nemzetfők és képviselőtestületi gyűlések nevezetesebb határozatait; leírja e kis kolóniában időnkint támadt egyenlenségeket és viszályokat. Nagy figyelmet fordított a kolónia tekintélyes tagjainak megemlézésére is; nem feledkezett meg az örmény közönségnek nyújtott segílyeikről sem. Némely kiválóbb család genealogiáját is adja. Külön fejezetet szentelt a livornói örmény nyomdának és e nyomdával szorosabb összeköttetésben álló személyeknek.

A livornói örmény kolónia történetéhez csatolt utolsó három fejezetben felsorolja Olaszország más városait is, melyekben örmények laknak, vagy a melyek örmény szempontból szintén érdekelnek. Ilyenek: Velence, Ancona, Róma, Ravenna, Rimini, Nápoly, Narto, Mantua, Padua, Piza, Lucca, Genua, Florencz és Siena.

Ezek után két függelék egészíti ki munkáját, melyek összesen husz darab hiteles okirat másolatát mutatják be.

Jóllehet a livornói örmény kolónia története nagyrészt egyházi kérdéseket tárgyal és különben története más szempontból nem igen érdekes, mindazáltal szerző munkája minden tekintetben dicséretre méltó. Ilyen kis kolóniák történetei az örmény egyháztörténelemre nézve is mindig becsesel bírnak, főleg az olyanok, melyekből a fontosabb levéltári okiratok sem hiányzanak.

Voith Antal.

Bánatom.

Miért van az, hogy a felhő
Eltakarja a napot?...
Miért van az, hogy szívemen
Ugy érzem a bánatot?...

Azért van az: hogy a felhő
Elvonulván sebesen,
Ragyogó nap szétlővelje
Sugarait fényesen.

De szívemből az a bánat
Elvonulni nem akar,
Mig fájdalmam kinja után
Sírhalom el nem takar.

Felhő s bánat hasonlítanak:
Mindakettő oly sötét;
Ám a felhő hamar tűnik,
De a bánat — öröklét.

Miért is hát ez a bánat,
A mely kinez, fojtogat?
Tudjátok meg:
Örmény hontól messze-távol
Bolyongok az ég alatt!

E.

A Szent-Szűz mikolai csodatevő kegyképe.

Mikola helység oly közel esik Szamosújvárhoz és a buzgó örménység oly gyakran és oly nagy számmal látogat el évenként Mikolába, hogy korrekt katolikus lapunk mulasztást követne el, ha említést nem tenne Szűz-Anyánknak ezen kegyképéről. Ezt a megemlítést két körülmény teszi alkalomszerűvé: a nagybucú Mikolában aug. 27-én volt és csak a napokban adta közre Kovács Gyárfás Deés-Akna derék róm. kath. plebánosa „A mikolai máskép kolozsvári csodatevő Szent-Szűz kegyképének történeti vázlatára” című fölötte érdekes művét.*) Ezen beküldött mű alapján közöljük az itt következő részleteket:

Máriának szóban forgó kegyképét 1681-ben festette egy Lukács nevezetű görög kath. pap, ki Iklód községében lelkészkedett. Ájtatos életűnek, Isten szeretete- és kegyelmében levőnek kellett lennie ezen papnak, kinek művét a jó Isten és Máriának irgalmassága arra méltatták, hogy a természet erőit meghaladó események, csodák jelenségeit fűzék hozzá.

*) Kiadja Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája Szamosújvárt. Ára 10 kr.

Lukács e képet nem tartotta meg; megvette tőle egy most is létező román nemes család ivadéka: Kupsa János, ki aztán a régi Doboba — most Szolnok-Doboka-vármegyében fekvő — és Szent-Miklós püspökről nevezett Mikola görög kath. hitközség templomának ajándékozta azt. A kép egyszerű fatáblára festetett, melynek magassága két bécsi láb és három ujjnyi, szélessége egy láb és hat ujjnyi. Ezt egész szabályos arányokban tölti be tiszteletreméltó képe az Isten anyjának, a boldogságos Szűznek, a mint ez fiát, a kis Jézust karjain tartja. A kép a mostani Szamosújvár városától nem messze fekvő község templomába kerülvén, mint a jó keresztényeknél szokás, azon tiszteletnél fogva, melylyel az ábrázoltak személyei iránt viseltetni kell, csakhamar felkeresett ábrázolmány lett, nem a művészetnél fogva, mely rajta különben egész tökéletességében nyilvánul, hanem azon tiszteletteljes vonzódásnál fogva, melyet érez a bucsúlátogató akkor, mikor e képet megszemléli.

A Hohenzollern lovas ezredbeli azon katonák, kik 1699. évben Mikola községében voltak téli szálláson, — fürkészkedő vizsgálódás tárgyává tették a Szent-Szűz képét. És mit látnak és tapasztalának? 1699-ik év február 15-én azon csodás jelenség mutatkozott, hogy Lukács ikoldi pap által festett és Kupsa János román nemes ember által Mikola hitközségének ajándékozott ezen Mária-kép — sir! Ezen szokatlan jelenségtől a katonák mintegy megrettenve, a látottakat bejelentik az ottani Mihály nevű papnak, ki 60 éves kora-, tisztes öregségének lebilincselő hatásával és feddhetetlen erkölcsi életével teljes mérvben birta hozzátartozói közbecsülését. Gyors léptekkel oda siet tehát az öreg pap is, ki szintén bámulva áll meg e szokatlan jelenség hatása alatt, nem tudván megmagyarázni annak okát.

E csodás jelenség híre gyorsan terjedt. Mindenfelől özönlött a nép Mikolába látni a csodát s tanúi lenni annak. Öreges, ifjak, férfiak és nők egyformán siettek Mikolába nézni, bámulni a Szent-Szűz könnyezését, mely nemcsak az arczon szétpergő egyes cseppekben nyilvánult, — sőt az egész táblás festményre leömlve, lehulltak a

könycseppek egészen a földre. S mindez nem történt csak rövid időn át, hanem — mi a légköri hatások, természet erőinek és az emberi fondorkodás minden gyanújának fölötte áll: 1699 évi február 15-től a következő márczius hó 12-ig, tehát 26 napon keresztül többször ismétlődve történt. — Vanner János kapitány és gróf Kornis Zsigmond, Erdély későbbi kormányzója, a képet tüzetes megvizsgálás tárgyává tették s puhatolóztak, hogy a csodás jelenség nem valamelyes emberi mesterkedés kijátszó folyamánya-e? S midőn látták, hogy itt nem a természet erejével megfejthető esemény, hanem természetfeletti jelenség, tehát csodáról van szó: ezt esküvel is megerősítették.

A vallásos gróf Kornis Zsigmond mind eme könnyezéseknek tanúja lévén, erős vágyat érzett kebelében a csodás képet megfelelőbb és a magasztos eseménynek alkalmasabb helyre szállítani s ott állítani fel. Ilyenül szemelék ki éppen saját lakóhelyét, a Deéshez közel fekvő Szt-Benedek községben levő nagyszerű kastélyát. Oda viteti tehát e kegyképet egész ünnepélyes körmenettel, katonaság, dobszó s ágyúk üdvölvöldözései között, melyen Erdély közeli és távolabbi helyeiről ezreivel sereglettek össze minden rendűek és neműek. A képen a könnyhullatás jelenségei itt is szemléltettek. Később sem itt, sem egyebütt nem mutatkoztak a könnyezés jelenségei még akkor sem, midőn a kép eredeti helyére Mikolába visszaszállított.

De hogy a megtörtént csodás esemény egyházi hivatalos úton is bebizonyított legyen, erre nézve is a nemes gróf Kornis Zsigmond mindent elkövetett. Ily dolgok elintézésében jártas egyházi férfiak szállnak tehát ki úgy Mikola község, mint a szentbenedeki kastélyba s a csodás sirásról ténybeli bizonyítékokat szereztek be. (A III. fejezet „A csoda bizonyításá“-ról szól).

Később az esztergomi érsek, Magyarország primása: Kollonits bíboros ezt a képet, mit maga (Kollonits) „csodatevő“-nek nyilatkoztatott (thaumaturgam esse declaravit) a jézustársasági atyáknak adja s így ez Kolozsvárra kerül. Az eredeti kegykép tehát — az egyházi hatóság

intézkedésére — Kolozsvárra vitetett. De azért Mikóla a Szűz-Anya könnyei által megszentelt és felavatott helyévé lett azon kegyelmeknek, melyeket az irgalmas Istentől, ha őt Mária által buzgón kérjük, — mi is bizonynyal megnyerünk. A mostan Mikolában található kép tehát nem eredeti; de eredeti a por, melyet feláztatott vala a síró Mária könnye.

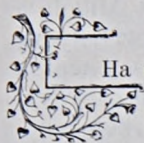

„A csodálatos sírás szent helye:“ a mikolai régi templom.

Azon kép, mely ma van ott, hű mása az eredetinek. Gróf Kornis Zsigmond, Erdély volt kormányzója nemcsak szóval magasztalta és áldotta a Szent-Szűzet, hanem csodatevő képének kinyomatásával és terjesztésével sajtó útján is fönne hirdette dicsőségét, tiszteletét. Ezeknek egyike a mikolai mostani kép is, mely a csodálatos sírás szent helyének azon közeli szomszédságában áll, hova ujabb évtizedekben a keresztények Mária-tisztelete egy szép kőtemplomot emeltetett; mellette van a régi fatemplom, mely ma is a kegyelet és tisztelet tárgyát képezi.

Ha üldöznek...

Ha üldöznek sors és emberek,
S lelked nem nyomják bűnös tettek;
Ha elhülnek tőled barátid,
S okot rá nem adtak tetteid:
Oh azért ne sujtson a bánat,
Vigaszod legyen az öntudat.

Ha nem méltányolják érdemid,
Mert az emberek irigyeid;
Ha észre nem vesznek s kerülnek,
Mert igazmondástól félnek:
Oh, azért se sujtson a bánat,
Vigaszod legyen az öntudat.

Ha nem vagy a gazdag kegyében,
Mert mester nem vagy hizelgésben;
Ha csak azért mellöznek téged,
Mert a silányt nem dicsőítéd:
Ám azért se sujtson a bánat,
Vigaszod legyen az öntudat.

Ha hitvesed szerelme kihül,
Mert rossz tanácslók közt gyakran ül;
Ha gyermekid sem szeretnének,
Mert szívükbe mérget cseppentnek;
Még azért se sujtson a bánat,
Vigaszt nyujt neked az öntudat.

Kritsa Péter.

Achik-Kerib szerencséseje.

Örmény legenda.

Irta: **Lermontov J. M.**

Sok esztendővel ezelőtt élt Tifliszben egy gazdag kereskedő. Allah sok minden földi jóval megáldotta, még egy leánynyal is. Ezt a leányt Magul-Megherinek hívták.

Sok fényes csillag ragyog az égen, de a mint a nap túlragyogja a csillagokat, azonképen Magul-Megheri is sokkal szebb volt a többi tífiszi szép leánynál.

Ugyanabban a városban élt egy Achik-Kerib nevű szegény ember is. A próféta nem adott neki egyebet, mint nagy szívet és csodaszép hangot. A hatalmasok lakomáin szokott énekelni Turkesztán régi hőseinek vitézi tetteiről és énekét maga kísérte zenével is.

Egy ilyen lakomán meglátta Magul-Megherit. Abban a szempillantásban beköltözött szívébe a szerelem. Achiknak azonban nagyon kevés reménysége volt ahhoz, hogy a hatalmas sheik leányát megkaphassa és borús lett, mint egy téli nap.

Egyszer, pálmák árnyékában pihenve, elnyomta az álom. Történetesen épen közelében volt Magul-Megheri, néhány barát-nőjével. Az egyik leány oda ment Achikhoz és a fülébe énekelt:

Álmadozó ébredj, ébredj,
Gazellád a közelben van.

Azután visszaszökött társnőihez.

Magul-Megheri meglátta kedvesének szomorú arcát, oda-szökött hozzá és csókokkal borította el az arcát.

— Kérj meg az apámtól! suttogta fülébe.

És Achik odalépett a büszke sheik elébe és így szólt:

— Add hozzám feleségül Magul-Megherit. Olyan nevet fog viselni, mely egykor minden más nevet elhomályosít.

A sheik két teljesen hasonló aranytál közül elvette az egyiket és így gúnyolódott Achikkal.

— Eredj ki a világba és gyűjts kincseket! S ha visszatérvén, olyan sok aranyad lesz, hogy súlyuk egyenlő lesz e tál súlyával, akkor Magul-Megheri a feleséged lehet. Három esztendei időt adok hozzá.

Achik-Kerib szomorúan ballagott ki a városból. Egyszer csak lépéseket hall a háta mögött. Kurchud-Bek volt a nyomában, vetélytársa a szelidlelkű Magul-Megheri szeretetében.

Együtt vándoroltak. Nemsokára mély folyóhoz érnek. Se padló, se híd.

— Vesd le ruháidat, mondta Kurchud-Bek ravaszul, menj előre, majd én követlek.

Achik levetette ruháit és a habok közé ugrott. Úszás közben visszanezett a partra. Oh, jaj — Kurchud-Bek visszasietett Tifliszbe és magával vitte Achik ruháit. Kavargó porfellegek mutatták az irányt, a melyben futott.

Kurchud-Bek Magul-Megheri elé lépett Achik vizes ruháival is így szólt:

— Achik-Kerib a vízbe fult. Itt vannak ruhái, a melyeket ismersz.

Magul-Megheri azonban átlátott a szítán és így felelt:

— Hazudott, aki neked ezt a hírt hozta.

Éjszakára egy faluba ért Achik-Kerib. Elénekelte az ő csodálatos, megigéző dalait és adtak neki ruhákat és enivalókat. Így vándorolt faluról-falura. Híre, dicsősége egyre nagyobodott és valahol csak megjelent, nagy volt az öröm és vigasság.

Igy jutott el Diabekrbe is.

Ott élt egy gazdag ember, aki nagyon becsülte a nemes énekművészetet. Hozzá is eljutott Achik-Kerib dicsőségének híre és elküldte rabszolgáit, hogy vezessék hozzá az énekest.

— Kövess bennünket, mondták neki, mert ha nem, akkor e dárda hegyén fog disztelenkedni a fejed.

És elvezették őt uruk elé.

— Énekelj! Parancsolta a hatalmas ur. És Achik énekelt.

Énekelt Magul-Megheri szépségéről, szemeinek ragyogó fényességéről, szájának mámorító illatáról, vágyakozásáról és szerelmi bánatáról. Dala mélyen hatott a gazdag ember szívére, sohasem hallott még ilyent.

Nem engedte el Achik-Keribet, hanem elárasztatta kegyeivel. Drága ruhák borították az énekes testét és nehéz arany volt művészetének jutalma. Magul-Megheriről azonban nem felejtkezett meg és napról-napra szomorúbb lett. De sokszor méregette kincseit, hogy nincsenek-e olyan nehezek, mint az az aranytál! Azonban még mindig sok hiányzott, pedig néhány hónap mulva már letelik a három esztendő.

Abban az időben egy tífliasi nagy kalmár útnak indult negyven dromedárból és nyolczvan rabszolgából álló karavánjával.

Magul-Megheri meghallotta ezt és magához hivatván a kalmárt, a szerelmesek ravaszságával így szólt hozzá:

— Nézd ezt az aranytálat! Akármelyik városba jössz, helyezd el karavánszerályod legszebb részén és hirdesd ki, hogy a kinek hasonló edénye van, az megkapja ezt is s ha szegény, ráadásul még annyi aranyat is, amennyi csak elfér a tálban.

A kalmár megígérte Magul-Megherinek, hogy teljesíteni fogja kívánságát.

Minden városban, valahova csak ment, kihirdettette az okos Magul-Megheri szavait.

Utóljára Diabekrbe ért, a hol szintén köztudomásra hozta a leány beszédét.

Eljutott ennek híre Achik-Kerib füleibe is. Odasietett a karavánhoz, kezeibe vette az arany tálát és hangosan szólott:

— Ez a tál az enyém!

Aranyait a mérleg másik serpenyőjébe tette és — oh csodák csodája! — mit tett a proféta? A mérleg nyelve közepén állott meg. Achik-Kerib fölkiáltott örömben, a kalmár azonban így szólt:

— Készülődj föl és siess Tifliszbe. Magul-Megheri gyászba borulva várakozik rád és még csak három napod van a három esztendőből.

Achik szívét erre mélységes bánat fogta el. Hogyan érhetne olyan hamar Tiflisbe? Lóra pattant és mint a szélvész, olyan gyorsan iramodott el és éjjel-nappal folyton nyargalt. A ló azonban nem bírta sokáig és Arziniámnál kidőlt.

Még tiz napi útja volt és csak két napi ideje.

— Oh Allah, kiáltotta, nincs már semmi keresnivalom ezen a földön!

Fölmászott egy magas hegyre és a sziklapárkányról leugrott a mélységbe.

Elveszítette eszméletét, miközben lejjebb szállt a végtelen üregbe. Mikor kinyitotta szemeit, egy sötét ruhába burkolt alakot látott maga előtt, a ki fehér paripán ült. Az idegen így szólt Achikhoz:

— Kapaszkodj a lovam farkára és kövess.

Achik elkezdett a ló mögött futni, ereje azonban csakhamar elhagyta.

— Hogyan követhetnék, kiáltott Achik, lovad gyorsan száguld a homokon, mint a gazella, én pedig meg vagyok vagyok rakva aranyokkal és kincsekkel.

— Akaszd tarsolyodat a kantáromra, szólt a lovas.

Achik azonban így sem bírta sokáig.

— Így sem követhetlek, kiáltott. Lovad gyorsan jár, mint a gondolat, én meg fáradt vagyok a sok gyaloglástól.

— Ülj hát föl a lovamra, mondta ismét a lovas. Mondd meg, hova igyekszel?

— Te, tudod, oh uram, hogy hova, mert a helyes úton viszel. Hajnalhasadáskor Erivánban akarok lenni.

— Hunyd le szemeidet!

Mikor Achik-Kerib kinyitotta szemeit, Erivánt látta maga előtt.

— Megbocsáss, aga! kiáltott. Karszba kellene jutnom.

— Hunyd be szemeidet, szólt a lovas.

Mikor Achik újból fölnyitotta szemeit, Karsz fehér falait látta meg.

Akkor oda borult az idegen lábai elé:

— Bocsáss meg, aga, bocsáss meg, a rabszolgádnak, Achiknak! Tudod, ha az ember rászánja magát, hogy reggel hazudjék, akkor estig sem hagyja abba. Tifliszbe akarok érn.

— Szerencsétlen! Szólt haragosan az idegen. Még egyszer hunyd be szemeidet.

Mikor újból kinyitotta szemeit, fölkiáltott az örömtől, mert Tiflis kapuja előtt voltak. Az idegenhez fordult és így szólt:

— Aga! Nagy bajomból megmentettél. De tégy még valamit értem. Ha én elmondom a népnek, hogy egy nap alatt értem Arziniából Tifliszbe, senki sem fogja elhinni. Azt mondják majd, hogy hazudom. Adj valamit, a mivel bebizonyíthassam szavaimat.

— Hajolj le, szólt az idegen. Végy le egy kis darab földet lovam lábáról és tedd a melledre. Ha valaki kételkednék szavaidban, mondd, hogy hozzanak egy vakot, aki három év előtt veszi-

tette el szemevilágát. Tedd azt a földdarabot a szeméire és nyomban megnyílnak azok és látni fog a vak.

Achik lehajolt és levett egy kis darab hantot a ló patájáról. Mire fölemelte a fejét, ló és lovas eltűntek már. Ekkor megtudta, hogy a proféta Kaderliaszt, a jó szellemet küldte segítségére.

Alkonyodott, mire Achik elérte a szülői házat. Reszkető kezekkel ütött a kapúra és így kiáltott:

— Ana, Ana! Anyám, nyisd ki a kapút. Távollévő fiad szerelmére kérlek, bocsáss be!

És a leány így szólt az anyához:

— Oh anyám, nyisd ki neki a kapút. Mert édes a hangja és fényes az öltözéke.

— Lelketlen! kiáltott az anya. Hogy mersz szemet vetni egy ifjúra, mikor anyád szemevilágát vesztette el az Achikért való sirásban.

És nem nyitotta ki a kapút.

Achik-Kerib erre elment Magul-Megheri házához. Fakó köpönyeggel takarta el fényes öltözékét és bekötötte a balszemét.

A sheik éppen vacsoránál ült és Achik leült a küszöbre énekelni. A hatalmas ur megismerte Achik hangját és reszkető hangon kérdezte:

— Mi a neved?

— Chumidi Giorurzez! Felelt Achik, a mi törökül van mondva és azt jelenti, hogy: majd maglátod. És elkezdett énekelni:

„Diabekr városában bort ittam, az Isten szárnyakat adott és két nap alatt ide röpültem“.

Kurchud-Bek dühösen ugrott föl a sarokból és rákiáltott Achikra:

— Hazudsz! Nem lehet onnét olyan gyorsan Tifliszbe érni! Achik pedig tovább énekelt:

— Reggeli szürkületkor Arziniam völgyében voltam, a nap égetett, mint a tűz Erivánban, alkonyatkor a Karszba értem. Allah szárnyakat adott és ide röpültem fehér paripámon, hegyről-hegyre szállva, mint a sas, hegyeken, völgyeken; Allah szárnyakat adott Achiknak, hogy ide röpülhessen szerelmés Magul-Megherijéhez.

Mikor Magul-Megheri meghallotta kedvese hangját, letépte fátyolát és Achik keblére borult. Achik leoldotta szeméről a köteleket és ledobta a fakó köpönyegét, mely eltakarta fényes öltözékét. Rögtön megismerték a holtnak hitt énekest.

— Kőbe menjen a töröm, vékonyodjon meg a nyakam, mint a zsinor, ha hazudtam, szólott Achik. Vezessetek ide egy vakot, be fogom bizonyítani, hogy igazat mondtam.

Mikor a huga, a ki titokban elkísérte, meghallotta ezeket a szavakat, haza szaladt az anyjához:

— Fiad, óh anyám, visszatért.

Azután kézen fogta az anyját és odavezette a sheik házához. Achik levette kebléről az aga lovának lábáról levett földet és anyja szeméire tette. Az öreg asszony szemévelága nyomban visszatért és megismerte szeretett fiát.

Most már senki se kételkedett Achik-Kerib szavainak igaz voltában. És fogta az aranytálat és megtöltötte arannyal, olyan nehéz volt, hogy a rabszolgák alig bírták el.

A nagylelkű Achik ekkor így szólt ellenségéhez, Kurchud-Bekhez:

— Allah azt parancsolja, hogy bocsássak meg neked. Nézz hugomra! Szép, mint Magul-Megheri és nem kevésbé gazdag is, mint ő. Vedd el feleségül és enged nekem Magul-Megherit.

És úgy is történt, a hogy Achik-Kerib mondta.

„Országos Hirlap“.

A magyarhoni örmény családok

GENEALOGIÁJA

tekintettel ezeknek egymás között levő rokonságára, s a vezetékek keresztnévek etymologiai értelmére.

Eredeti, kiadatlan kútforrások felhasználásával írta **Szongott Kristóf**.

(Befejező közlemény.)

Kihalt családok: *) Csuhá, Csurdás, Diárbekirczhi, Dolváth, Dumblosz, Edel, Édélbej, Edgárián, Egiz, Elia, En, Ereszphochán, Erzerumczhi, Észfënt, Facsarár, Ferki, Fogarasi, Fonod, Galamb, Gazda, Gazdag, Gágáz, Gimbir, Goghéczhi, Gorgod, Görbe, Gud, Gur, Gurjégh, Gusát, Gyászoló, Háenig, Hálvádsi, Hánákecz, Hárig, Hájrábéd,

*) Jegyzet. Habár a hazai örmény családok közül sokat személyesen, a többi majdnem mind névleg ismerem; mégis megtörténhetett, hogy élő családnevet a kihalt családnevek közé helyeztem és viszont; azért tiszteletteljesen kérem mélyen tisztelt olvasóimat: sziveskedjenek ezen „Statisztika“ három első bekezdéséhez (1. „Élő családok“, 2. „Kihalt családok“ és 3. „Családnevek, melyek most nincsenek használatban“) kiegészítő vagy helyreigazító megjegyzéseiket hozzám beküldeni. A Bárány név veletlenségéből maradt ki az élő családok közül; — főt. Szentpétery János (Gyergyó-Szt-Miklós) köszönettel vett helyreigazítása szerint — Ábu és Csereser élő családok. A külön lenyomatban ki lesz mind a három igazítva.

Hájrágán, Herder, Ibásfálovzhi, Ighimko, Iszmirián, Iszáj, Jágheáds, Jámbor, Joghrándsi, Jorgán, Káfedsi, Kájtán, Kájtánovics, Kákát, Kálder, Kámeller, Kándiáczi, Kántáczi, Kárineczhi, Kêrênducz, Kheri, Khêszdureán, Kiperdsi, Konstantinápolyi, Korn, Kornás, Kosztántin, Kozák, Krájováczi, Krákátics, Krêcsmárdsi, Krészta, Kulmig, Kuság, Kutezhi, Lêkêtus, Likhoh, Liski, Lokován, Máchlár, Mádzun, Májráméncz, Mákárián, Máltá, Máruskáján, Mechithárián, Megrán, Mêgurá, Miácshen, Moszesz, Muhál, Náhábéd, Nosztopián, Officzir, Ohánián, Ohánovics, Ogholko, Örmény, Pághnebán, Pepinár, Pépugár, Pêrkêláb, Petrásko, Petrovics, Phul-in, Piperdsi, Pitikár, Pobig, Ripszima, Sahnázár, Sámó, Sákhár, Sênfálovi, Sildonigián, Silmánugián, Silzádig, Sinkuly, Stanislávezhi, Susán, Száhágdsi, Számká, Szánám, Szêcsovezhi, Szépvizi, Szen, Szêráczi, Szêrêkucz, Szfênt, Sztechno, Szulimán, Taktak, Tábákár, Tábár, Tálál, Ternovezki, Têtmián (Têtum, Têtumdsi), Tháthár, Therbet, Thokátczhi, Tolokán, Vártábéd, Vásárbiró, Viddinczhi, Zsákota, Zsorá. Összesen: 181.

3. *Családnemek, melyek most nincsenek használatban:*
 Angyal, Álbul, Ábur, Ádsám, Áki, Ámbrus, Ánden, Ándon, Ándruléncz, Ándrus, Ángár, Ánisor, Ánton, Ántonás, Ántonovics, Ártmách, Ászkricséncz, Ászvádur, Ávák, Ávedum, Ázád, Balázs, Balog, Bádgeráhán, Bághesháján, Báhágián, Báká, Bányász, Bárchodár, Bárlusz, Bedrosz, Biáthá, Bidin, Bihálovics, Bisi, Bleská, Blid, Bobhok, Bocshig, Boghosz, Bogics, Bokor, Borbiró, Brásovezi, Brêndzár, Bulgár, Bulik, Bundá, Bundádá, Burduhosz, Chácshádur, Chácsherjész, Chácshum, Chászápeshi, Chászóján, Chêngánosz, Chodsáján, Chontikhár, Chuthinezhi, Chul, Csáchesebán, Cshedudnik, Cshámák, Cshusztápán, Csinás, Csiricsár, Csizmadia, Csizmás, Csobotár, Csorba, Csoribán, Csucsul, Csudnik, Csukezhi, Csumás, Csuntuleá, Csutá, Czánki, Czárká, Dajka, Dámghádsi, Dávidovics, Dêlbej, Dêngádz, Derder, Diákon, Doblí, Dobrenki, Drágán, Drágics, Dragonyos, Drágon, Dsecshegh, Dsêmri, Dsermág, Dsigár, Dsirách, Dsischáthun, Dsumerdsián, Dsurdsovezhi, Dudên, Dumitrászá, Dumitru, Durák, Dzêvortbêrung, Dzurkhithján, Dzurperán, Dzurthêkián, Egámszáczi,

Emanuel, Embej, Eremiá, Ergán, Ergêrczhi, Erszényes, Eruz, Êstêrbul, Estrángá, Êsved, Esztechno, Êsztrêmb, Êsztêzsár, Fedik, Fêszágán, Firi, Florik, Flukusz, Fojszá, Foksánczhi, Fugá, Futár, Gágh, Gághodên, Gáláif, Gárász, Gergicz, Gérláczi, Geron, Gêzduzt, Goldschmied, Golorig, Gomostá, Gondág, Gordul, Goskár, Goze, Gôrgényi, Gul, Gurginczhi, Haragos, Hádsi, Hágop, Hálepsi, Hálká, Hájruszep, Háruthiun, Hászt, Hentes, Herczeg, Hêripszime, Hêskálá, Honán, Hovháníán, Hovhánnesz, Hulbá, Hulián, Hunáníán, Hurmuz, Ilách, Iliás, Ilinucz, Irimiáján, Iszáchán, Iszáhág, János, Jégámszáczi, Jeni, Jészáján, Jolmelik, József, Kardos, Kal, Kámeczhi, Kápálb, Kápri, Káriel, Kárikodá, Kárakás, Kárakocs, Kázák, Kendris, Keork, Kepus, Kerebi, Kermezján, Khel, Kicsi, Kicsiny, Kinovián, Kirkor, Kirkorov, Kirkorovics, Kirkos, Kolczátá, Kolcser, Kopocz, Kosztin, Kráter, Krêcsunián, Krikor, Kristóffi, Kristofovics, Kriszduczá, Kriszdoszdur, Kroitor, Kulá, Kurdisztán, Kurtakezű, Ládákuszopon, Ládif, Láphics, Láthegoskár, Láthi, Lebed, Leháczi, Lepsiusczhi, Liczidur, Livonján, Logos, Lukucz, Luleán, Lupig, Lupul, Luszigián, Macskási, Malombiró, Máchoch, Máhdészi, Málángá, Málíkh, Mám, Mámicz, Mámiczoiá, Mángarul, Mánug, Mэрámorusán, Mэрámorusczhi, Mэrgoszián, Márko, Márkulá, Mártha, Márton, Mászlin, Mát, Máxim, Med, Mediáschi, Mègèrdics, Mèghdesz, Melkhon, Mèndrul, Mèrkucz, Mèrmèkándrucz, Meskovics, Meszrob, Mészáros, Micháel, Mihályfi, Miklós, Minász, Mindrovics, Mitko, Mochmoch, Mok, Moldovai, Moldovczhi, Momdsi, Mosoroj, Muhib, Mundrá, Náschárár, Nemes, Nerszesz, Ohánnesz, Orosz, Ortnádz, Oszkerics, Ovágim, Oxendius, Pághbáds, Pápugdsi, Párlusz, Pászákász, Pátubán, Pelálb, Pèndás, Persiáschi, Petri, Petrucz, Pheruz, Phokhêr, Pipádsi, Pop, Popoi, Porumb, Romáskán, Roth, Ruszkán, Sáhinovics, Sándor, Sánta, Sartor, Sásadá, Schuster, Sehuczián, Seleság, Simá, Similovezhi, Simko, Stirbul, Szapanár, Szábel, Száhég, Szájká, Száko, Szákszon, Szákulá, Szárèstá, Szárkisz, Szávu, Szèhág, Szibinczhi, Szilágián, Szilágy-Similovezhi, Sziláthár, Sziliusczhi, Sziliszdraczi, Szjév, Szjévucz, Szoponár,

Szöcs, Sztámbolczhi, Sztephán, Szultán, Szur, Szurugdsi, Talpas, Tamás, Tájdonján, Tájeg, Tájvel, Têbêkár, Têbrucsig, Têzsár, Thaddeus, Thákvor, Thomász, Thorosz, Thukeshi, Thumán, Thurk, Tilimb, Timár, Timisvárczhi, Toder, Toderás, Toderásfi, Todgyerik, Totobej, Troneski, Tuchtár, Tul, Tuluk, Tumul, Turdeá, Ulián, Várte, Vázán, Veres, Vêrtênu cz, Záblu, Záchovszki, Zádíg, Zártun, Zerif, Zilidár, Zoruthiun, Zugráv. Összesen: 388.

4. *Gúnynevek*: Angyal, Ábur, Áki, Ástá, Bárlusz, Belelák, Bêrká, Beszter, Bisi, Blágá, Bobhok, Bogiát, Borcs, Boritás, Bulbuk, Bulik, Burik, Burkus, Czárká, Czitrom, Czopolyá, Czuczug, Czuguczá, Dêngádz, Dzêvortbêrung, Dzurthêkhián, Ecclesia, Ênekes, Fakna, Fáraó, Fêsfês, Ficus, Fidur, Fridsebors, Gárász, Gyömbér, Heriszá, Hêskálá, Hofer, Hornoj, Jágheáds, Jásik, Káká, Kátênszus, Kesor, Khákhod khith, Kip, Király, Kokonyigá, Komicz, Kopács, Kuku, Lába, Liczidur, London, Lulim, Makrai, Mitfisz, Mosoroj, Mug, Nyolecz, Oczêt, Ocschár, Ortneál, Pácziperán, Párlusz, Phungyerev, Phusztá, Piribocs, Pituch, Remundás, Sogeldiá, Sulya, Szoszkeré, Szunyog, Taktak, Tekerics, Thára, Tukmáds, Tulburá, Unán, Ursul, Uszkátul, Verváisz. Összesen: 84.

5. *Ország-, megye-, sziget- és helységnevekből képezett családnevek*: Aniéczhi, Bányai, Beczás, Besenszki, Bocsánczi, Brásoveczhi, Chuthinczhi, Csiki, Csukheczhi, Czánki, Czárán, Diárbekirczhi, Ergêrczhi, Erzerumczhi, Fogarasi, Foksánczhi, Gámenczi, Gerláczhi, Goghêczhi, Görgényi, Gurginczhi, Gyergyai, Hálepsi, Ibásfaloveczhi, Iszmirián, Izmáelczhi, Kámeczghján, Kándiáczi, Kántáczi, Kárin czhi, Konstantinápolyi, Kovásznai, Krájováczi, Kurdistán, Leháczi, Lepsiusczhi, Marosán, Máltá, Mánási, Mára morusán, Mára morusczi, Mediásczi, Medgyesi, Moldovai, Moldoveczhi, Moldován, Persián, Peteláczi, Potoczky, Sárosi, Sênfalovi, Similoveczhi, Sombori, Stanislávczhi, Szebeni, Szêcsoveczhi, Szentpéteri, Szépvizi, Szêráczhi, Szibinczhi, Szilágián, Szilágy-Similoveczhi, Sziliusczhi, Sziliszdráczi, Szipkizeczhi, Sztámbolczhi, Temesvári, Thokátczhi, Turdeá, Urmánczhi, Viddinczhi. Összesen: 71.

6. *Arab nevű családok*: Ábu, Álláverdi, Ámirás, Báhori, Cháláds, Chászápeshi, Dámghádsi, Dsehez, Fêsfês, Gáláif, Hálká, Hálvádsi, Kozocsa, Ládif, Liski, Máli, Málíkh, Melíkh, Muhál, Murádin, Nágo, Nikos, Nuridsán, Sárbej, Szájká, Szefer, Szulimán, Szultán, Tumul, Zerif, Zuhál. Összesen: 31.

7. *Assyr nevű családok*: Mártha, Tháddé. Összesen: 2.

8. *Ennek a két családnak Egyptom nyelve adott nevet*: Fáraó, Mêszir. Összesen: 2.

9. *Görög nevű családok*: Angyal, Apostol, Ákoncz, Álexa, Ámbrus, Ándruléncz, Ándrus, Cziriák, Drágon, Dumitru, Eránosz, Geron, Girágosz, Leon, Logos, Mákárián, Márdirosz, Másztig, Megrán, Miron, Násztur, Nosztrop-ián, Petrásko, Petri, Sztephán, Theodor. Összesen: 26.

10. *Héber nevű családok*: Ábrahám, Ánaniás, Bokor, Dániel, Dávid, Eliá, Emanuel, Eremiá, Gábor, Izráj, Izsák, Jakab, János, Jeremiás, József, Lázár, Márk, Mát, Micháel, Moszesz, Ovágim, Sámó, Simon, Szánám, Tamás, Zachariás. Összesen: 26.

11. *Latin nevű családok*: Auxentius, Ficus, Fidur, Lukács, Markus, Márton, Piktör, Placsintár, Sartor. Összesen: 9.

12. *Lengyel nevű családok*: Moroz, Potoczky, Szárésztá, Voith. Összesen: 4.

13. *Magyar nevű családok*: Angyal, Antal, Antalfi, Apostol, Ágoston, Árvai, Balázs, Balog, Balta, Bányai, Bányász, Bárány, Beteg, Biluska, Biró, Bocskás, Bódog, Bór, Borbiró, Boritás, Borocza, Boros, Borsos, Csákány, Császár, Csiki, Csillag, Csizmadia, Csonka, Csontos, Csorba, Csuta, Czifra, Dajka, Dalmai, Deák, Dobos, Dragonyos, Drótos, Elekes, Erős, Erszényes, Énekes, Fark, Farkas, Fehér, Fekete, Fogarasi, Futár, Galamb, Gazda, Gazdag, Geréb, Gergely, Gergelyfi, Görbe, Görgényi, Görög, Gyászoló, Gyergyai, Gyertyánfi, György, Hamari, Haragos, Harmath, Hentes, Herczeg, Hollósi, Istvánfi, Izsák, Jakab, Jámbor, János, Kapitán, Karátson, Karátsonyi, Kardos, Katona, Kerekes, Keresztes, Kertész, Kicsi, Kicsiny, Kincses, Király, Kis, Kolcsér, Kópasz, Kópár, Kovács, Kovásznai, Kövér, Kristóf, Kristóffi, Kurtakezű, Lába,

Ládai, László, Lászlóffi, Lengyel, Lukács, Lukácsfi, Lukácsi, Maeskási, Malombiró, Maradék, Marosfi, Mánási, Mártonfi, Másvilági, Medgyesi, Mészáros, Mihály, Mihályfi, Miklós, Molnár, Nagy, Nádas, Návai, Nemes, Nyolcz, Orosz, Ördög, Örmény, Ötvös, Pap, Pattantyús, Pál, Pálfi, Petelei, Péter, Pipás, Piros, Polgár, Rátotta, Rozsdás, Sándor, Sánta, Sárga, Sárosi, Sáska, Sombori, Szabó, Szappanyos, Számtartó, Szebeni, Szentpéteri, Szépvízi, Szöcs, Talpas, Tamás, Tamási, Tarisnyás, Temesvári, Timár, Todorfi, Tóth, Tömlő, Török, Törös, Tulok, Tüzes, Vastag, Vásárbiró, Veres, Virág, Zászlófi. Összesen: 167.

14. *Német nevű családok*: Beszter, Edel, Fátter, Goldschmied, Kêczá, Konrád, Officzir, Remundás, Roth, Schuster, Szábel, Szongott, Tájvel, Verváisz, Volf (Wolf). Összesen: 15.

15. *Olasz nevű családok*: Áffumi, Drágomán. Összesen: 2.

16. *Orosz nevű család*: Kozák.

17. *Örmény nevű családok*: Ábkár, Ábur, Ádsám, Ágop, Ágopsá, Áki, Ámbur, Ánászun, Ánden, Ándon, Ángár, Ángszend, Ánton, Árákhel, Áruthun, Ászján, Ászkricséncz, Ászvádur, Ávák, Ávéd, Ávedikh, Ávedum, Ázád, Ázbej, Ázdczhi, Báb, Bábíg, Bádgeráhán, Báhágián, Bárán-dsi, Bárlusz, Bedrosz, Bêrd-ul, Bêrká, Bêzá, Bihul, Bizdi, Blid, Bocshig, Boghosz, Bogics, Brásoveczhi, Bulik, Buslig, Butá, Chácshádur, Chácsherjész, Chácshig, Chácshum, Chácsko, Cházár, Chêngánosz, Cheul, Chev-Êszdephán, Chev-Luszig, Chev-Ohánnesz, Chodsáján, Chontikhár, Chul, Csách, Csáchcsebán, Cservics, Cshedudnik, Cshámcsheán, Cshár, Cshêbáhián, Csokán, Csoribán, Csudnik, Csuvár, Czetz, Czêvâdzjégh, Czholun, Danigovics, Délbej, Dêngádz, Der, Derder, Diráczhu, Donogán, Donovanák, Drágics, Dsecshegh, Dsêmri, Dsermág, Dsigár, Dsirách, Dsurdsovczhi, Dudên, Dumblosz, Dzárug, Dzerig, Dzêvortbêrung, Dzurkhithján, Dzurperán, Dzurthêkhián, Edgárián, Egámszáczhi, Egiz, Ereszphochán, Ergán, Ergêrczhi, Erzerumczhi, Êsved, Fêszágán, Foksánczñi, Gajzágó, Gágáz, Gágh, Gágh-Márko, Gágh-Száko, Gágugh, Gál, Gámenczi, Gárábéd, Gárász, Gergicz, Gérláczi,

Girágosz, Golorig, Gomostá, Gondág, Gorgod, Gorove, Goskár, Goze, Gud, Gur, Gurjégh, Hárágá, Háenig, Hágop, Hánákecz, Hárig, Hájrábéd, Hájrágán, Hájruszep, Há-ruthiun, Hászt, Herder, Heriszá, Hêripszime (Horopszimá), Honán, Horom, Ibásfálovezhi, Ilách, Issekutz, Iszáchán, Iszáhágián, Iszáj, Jagamast, Jegámszáczi, Káluszd, Kándiáczi, Kárêngecz, Kesor, Khákhod khith, Kheri, Kinovián, Kirkor, Kírkosá, Kok, Kriszdoszdu, Kulmig, Kuság, Kutezhi, Láphics, Láth, Láthegoskár, Leháczi, Lepsiusezhi, Licidur, Licho, Livonján, Luleán, Luszigián, Máchlár, Máchoch, Mádzun, Máhdészi, Májráméncz, Mákárián, Málángá, Mám, Mángár-ul, Mánug, Mára-morus-czhi, Márgoszián, Mechithárián, Mediásczhi, Mêghêdicsh, Mêghdesz, Melchon, Mesko, Meszrob, Miácshen, Médz-Báltá, Médz-Florá, Médz-Krecsunián, Médz-Mánugjián, Médz-Moroz, Médz-Ohánnesz, Médz-Uszep, Médz-Várteres, Minász, Misug, Mitej, Mochmoch, Mok, Moki, Mokucz, Moldovezhi, Momdsi, Mug, Munds, Náhábéd, Náschárár, Nerszesz, Nigol, Novák, Oeschár, Ohánián, Ohánnesz, Ortnádz, Ortnéál, Oszkerics, Ovágim, Pácziperán, Pághbáds, Pághnebán, Pápinián, Párlusz, Pát, Pátubán, Persziáczi, Peteláczi, Petul, Phokhêr, Phulin, Pobig, Romáskán, Sákhár, Seleság, Sênfálovi, Sildonigián, Silmá-nugián, Silzádig, Simai, Simá, Simávon, Similovezhi, Simko, Simko-vics, Slako-vics, Stanisláveczhi, Susán, Sáchá, Száhág, Szákulá, Szálási, Számká, Szárkisz, Szêcsovezhi, Szêhág, Szêk-ucz, Szekulá, Szenko-vics, Szêráczhi, Szibinczhi, Szilágián, Szilágy-Similovezhi, Sziliusezhi, Sziliszdráchi, Szimáon, Szipvizezhi, Szjév, Szjév-ucz, Szjévmitko, Sztámbolczhi, Szur, Taktak, Tábár, Tájeg, Tákesz, Táial, Tániel, Távid, Têbrucsig, Têtmián, Têtum, Têtum-dsi, Têzsár, Thákvor, Thára, Tháthár, Thochor, Thokháczhi, Thomász, Thorosz, Thukesi, Thumán, Thurk, Timisvárczhi, Toder, Toder-ás, Tolokán, Troncski, Tuchtár, Tucsig, Tukmáds, Tul, Tütsek, Ulián, Unán, Urmánczhi, Uszep, Vártán, Vártábéd, Várte, Várteres, Vártig, Vártus, Vázán, Vászil, Vêrpián, Vertán, Vêrtên-ucz, Viddinczhi, Vikol, Zádig, Zárog, Zártun, Záruch, Zárug, Zerich, Zoruthiun, Zsora. Összesen : 337.

18. *Perzsa nevű családok*: Amberbo, Bágheshá-ján, Bázár, Cháftán-dsi, Cshámák, Cshusztápán, Csomák, Csucsul, Dájká, Dobribán, Dsischáthun, Fonod, Gul, Hurmuz, Merza, Pápugdsi, Pászákász, Pheruz, Sáhín, Seh-ucz-ián, Sirin, Szárokán, Szen, Sziláthár, Tilimb, Zilidár. Összesen: 26.

19. *Román nevű családok*: Ábul, Ánisor, Ántonás, Árszintár, Ástá, Bátrin, Belcsug, Beltegar, Bêrbiár, Bêrgár, Bidin, Bihár, Blágá, Bleská, Bobhok, Bogiát, Bores, Bostin, Bovteá, Brêndzár, Budzát, Budzeskul, Bulbuk, Bumbár, Burik, Burduhosz, Csinás, Csiricsár, Csizmás, Csobotár, Csuntuleá, Csurdás, Czárán, Czárká, Czugucz, Dájbukát, Drágán, Dregán, Dsokêbin, Êstêrbul, Êszfênt, Esztegar, Êsztrêmb, Êsztêzsár, Flora, Flukusz, Fridebors, Fugá, Gêzduz, Gogomán, Gusát, Hándsul, Hornoj, Hulbá, Kápálb, Káprikodá, Kázák, Kendris, Kêrpit, Kokonyigá, Koleza, Kolezátá, Kopács, Korbul, Kosztántin, Kovrig, Krákátics, Krêcsun-ián, Kriszduczá, Kroitor, Ládákuszopon, Lokován, Lup-ig, Lupul, Mámiczoia, Máruská-ján, Mászlin, Mêgurá, Mêndrul, Mêrmêkándrucz, Morár, Mosoroj, Mundrá, Nevelics, Nyegrucz, Oczêt, Onucsán, Osztián, Pakulár, Pátrubán, Pelálb, Pêndás, Pêrint, Porumb, Pungucz, Rác, Retezár, Roska, Stirbul, Szêrêkucz, Szfênt, Szutás, Tábákár, Trásztá-dsi, Tulburá, Turcsa, Ursul, Uszkátul, Vákár, Verzár, Zugráv. Összesen: 111.

20. *Szláv nevű családok*: Bogdán, Dondon, Krêcsmárdsi, László. Összesen: 4.

21. *Tatár nevű család*: Khel.

22. *Török nevű családok*: Áján, Ájváz, Álács, Ártmách, Ászlán, Báká, Barchodár, Básániká, Begidsán, Biáthá, Bisi, Budách, Bundá, Bundádá, Burgyá, Burnáz, Chárib, Chászo-ján, Chutlube, Csáusz, Csercser, Cshicshág-ián, Dobál, Dolváth, Durák, Embej, En, Hari, Hádsi, Háríb, Hêbás, Joghrándsi, Kátrov, Kermez-ján, Khêszdurián, Lebed, Muhib, Ogholko, Pitikár, Publig, Sásadá, Száhágdsi, Therbet, Totobej, Zábulik. Összesen: 45.

23. *Családok, melyeknek a születés, vagy állás adott nevet*: Ábkár, Áján, Ámirás, Ávák, Ázád, Ázbej, Balázs, Básániká, Chontikhár, Császár, Drágomán, Eránosz, Eresz-

phochán, Gáláif, Hêrcz, Herczeg, Kok, Málikh, Melikh, Merza, Náhábéd, Pet-ul, Szultán, Thákvor, Totobej...

24. *Családok, melyeknek a foglalkozás adott nevet:* Ákoncz, Bárchodár, Beltegár, Bêrgár, Csáchcsebán, Csásusz, Csucsul (halász), Csurdás, Drótos, Mészáros, Molnár, Pághneban, Pepinár...

25. *Családok, melyeknek a konyha adott nevet:* Ábur, Bisi, Blid, Borcs, Cháláds, Czêvâdzjégh, Gorgod, Govrik, Heriszá, Máchoch, Mádzun, Pághbáds, Placsintár, Rátotta, Tukmáds.

26. *Családok, melyeknek az ipar adott nevet:* Ártmách, Ársintár, Balta, Báránsi, Bêrbiár, Bihár, Biluska, Bocskás, Bumbár, Chászápeshi, Chászoján, Csizmadia, Csizmás, Csobotár, Goldschmied, Gokár, Helvádsi, Joghránsi, Káfedsi, Kovács, Láth, Láthegokár, Mészáros, Oszkerics, Ötvös, Pápugdsi, Szabó, Száhágdsi, Szöcs, Szurugdsi, Thukeshi, Timár, Zábulik...

27. *Családok, melyeknek a test tulajdonságai adtak nevet:* Ádsám, Ámbur, Burduhosz, Csontos, Erös, Hászt, Kövér, Vastag...

28. *Családok, melyeknek a test-szín adott nevet:* Áffumi, Álbul, Báhori, Dsermág, Fehér, Fekete, Kermêzján, Mèrmêkándrucz, Nyegrucz, Pelálb, Piros, Roska, Roth, Sárga, Sásádá, Szjév, Szjévucz, Szjév-Mitko, Veres.

29. *Családok, melyeknek a test külseje adott nevet:* Álács, Csinás, Czholun, Czifra, Dsêmri, Sirin...

30. *Családok, melyeknek a természet adott nevet:* Bizdi, Chêngánosz, Ergán, Kicsi, Kicsiny, Kis, Mjédz, Nagy, Phokhêr, Pituch...

31. *Családok, melyeknek a testi fogyatkozás vagy idomtalanság adott nevet:* Ánászun, Ángár, Betá, Beteg, Betgi, Bleská, Bovtea, Budzát, Budzeskul (Buzeskul, Buzesko), Burmáz, Buslig, Chul, Cshedudnik, Cshusztápán, Csonka, Csorba, Csudnik, Csuntuleá, Dobál, Dsecshegh, Dumblosz, Dzêvortbêrnng, Dzurkhithján, Dzurperán, Êstêrbul, Êsztrêmb, Fêszágán (orrok), Gajzágó, Gágáz, Gágh-Márko, Gágh-Száko, Golorig, Gondág, Goze, Görbe, Gur, Gusát,

Hánákecz, Kolczá, Kopasz, Kopár, Krákátics, Miácsen, Munds, Retezár, Sánta, Stirbul. . .

Az állatország köréből vett családnevek: Áki, Ászlán, Bárány, Bihul, Bobhok, Bocshig, Bogics, Czárká, Czetz, Duha, Dudên, Fark, Farkas, Galamb, Gál, Hollósi, Hulbá, Kándrá, Kepri, Leon, Mug, Pát, Porumb, Publig, Rác, Sáska, Selcság, Száchá, Szunyog, Thochor, Ursul, Volf (Wolf). . .

33. A növényország köréből vett családnevek: Ájváz, Ámbrus, Ámberbo, Bágheshá-ján, Báhágián, Begidsán, Bor, Borocza, Boros, Borsos, Bostin, Budách, Csákány, Cshámcsheán, Czitrom, Dájbukát, Êsztêzsár, Ficus, Flora, Florián, Florik, Gimbir, Kinovián, Málángá, Mêgurá, Miron, Susán, Szárokán, Thará, Virág.

34. Az ásványország köréből vett családnevek: Bányász, Bedrosz, Cshámák, Cshár, Szulimán. . .

35. Családok, melyeknek a vagyoni állás adott nevet: Belcsug, Bogiát, Chodsáján, Dobribán, Erszényes, Gazdag, Gêzdutz, Pungucz. . .

36. Családnevek, melyek Keleten is előfordulnak: Antal (Ándoneán), Ábkár, Ábrahám, Áffumi (Szjévig, Thuchig), Ágoston (Okoszdzinoszján), Ájváz, Álexá, Ándon, Árákhel, Árszintár (Gumusián), Ászlán (Árszlán), Ászvádur, Áved, Ávedikh, Báb, Bíbig, Bághesháján (Bárdizbánián), Bêzá (Bêszágián), Bosnách, Burnáz, Chácshádur, Chácsko, Cháf-tándsi, Chárib, Cházár, Cshámcsheán, Cshichshágián, Csoribán, Dániel, Dávidovics (Távtján), Derder (Pápázián), Dobál (Thopál), Donogán (Donágán), Girágosz, Kápriel, Kárimisz (Kárnigián), Kehes (Kheheáján), Korn (Godosián), Máchoch, Mánug, Melikh, Melkhon, Mok (Mogácshéán), Moszesz (Movszesz), Moszkál (Moszgofián), Mug (Mêgrián), Nerszesz, Oxendius (Oxendinoszián), Phokhêr (Phokhrávorián), Tákesz (Dákeszián). . .

37. Fi-vel képzett családnevek: Antalfi, Ázbejfi, Báránffi, Bogdánfi, Boghoszfi, Donigfi, Gáborfi, Gergelyfi, Gyertyánfi, Hágopfi, Istvánfi, Jakabfi, Jóseffi, Kirkosfi, Kristóffi, Lászlóffi, Lukácsfi, Marosfi, Mártonfi, Mihályfi, Pálfi, Toderásfi, Todorfi, Zászlófi. Összesen : 24.

38. *Vezeléknev gyanánt használt keresztnemek:* Antal, Ábrahám, Ágop, Ágopsá, Ágoston, Álexa, Ámbrus, Anániás, Ándon, Ándrus, Ángszend, Ánisor, Ánton, Ántonás, Ántonovics, Auxentius, Ávák, Ávéd, Ávedikh, Ávedum, Bedrosz, Bodog, Bogdán, Bogdándi, Boghosz, Cházár, Chêngánosz, Cziriák, Dániel, Dávid, Délbej, Dominik, Donig, Édélbej, Elekes, Elia, Eremiá, Florián, Frenkucz, Gábor, Gáspár, Gergely, Gurjégh, Hácsko, Hágop, Hánko, Hêripszime, Iliás, Izráj, Izsák, János, Jeremiás, József, Kápriél, Keork, Kirkor, Kirkosá, Kritsa, Lázár, Moszész, Nerszesz, Nigol, Ohánián, Petri, Petrucz, Péter, Sándor, Szárkisz, Száva, Szêhág, Szimáon, Sztephán, Thomász, Thorosz, Toder, Toderás, Todgyerik, Uszep, Vártán, Várté, Zachariás.

39. *Elörményesedett családok:* Keszegi, Kovásznai, Maradék, Onucsán. Összesen: 4.

40. *Ismeretlen jelentésű családnevek:* Budik, Csojné, Czopolya, Czuczug, Kêrênducz, Kutká, Lelovics, Mitej.

41. *Családtagok neveiről elnevezett családok:* Ábu (atya), Ábrahám, Báb, Bábíg, Cheul, Fátter, Háríg, Hájrábéd, Kheri, Mám, Mámicz, Mámiczoiá, Ogholko...

42. *Az egyház és vallás köréből vett családnevek:* Apostol, Álláverdi, Ánden, Árákhel, Áruthun, Ászvádur, Ávéd, Ávedikh, Ávedum, Ázdczhi, Bázár, Biáthá, Bidin, Bogdán, Bogdánfi, Cshár, Deák, Diráczhu, Der, Derder, Diákon, Dondon, Êszfênt, Háruthiun, Herder, Káluszd, Kozocsa, Kuság, Logos, Márdirosz, Másvilági, Pap, Pêrint, Têbruicsig...

43. *A művészet köréből vett nevek:* Bádgeráhán, Nágo, Náschárár, Nikos, Piktör, Zugráv.

44. *E házában alakult családnevek:* Gajzágó, Gopcsa, Issekutz, Izai, Kasza, Kehes, Mesko, Novák, Simay.

45. *A jog köréből vett nevek:* Biró, Borbiró, Málikh, Petul, Vásárbiró, Voith...

46. *Nemzetsegnevekről nevezett családok:* Bosnách, Bulgár, Görög, Honán, Horom, Hunánián, Ilách, Kázák (Kozák), Lengyel, Moszkál, Orosz, Örmény, Polyák, Román, Romáskán, Rusz, Szász, Thurk, Tóth, Török, Turcsa.

47. *Családok, melyeknek a kereskedés adott nevet:* Brëndzár, Cháftánsi, Csercser, Csoribán, Kámeller, Kátrov (Káttero), Ládai, Ládákuszopon, Máchlár, Mászlin, Pakulár, Pátrubán, Pátubán, Pepinár, Pipás, Pipádsi, Piperdsi, Remundás, Szapanár, Tarisnyás, Vákár...

48. *A természettudomány köréből vett családnevek:* Csillag, Harmat, Hurmuz, Moroz...

49. *A hadügy köréből vett családnevek:* Ákoncz, Ázbej, Báltá, Bárchodár, Básániká, Beltegar, Biluska, Csásuz, Dobos, Drágán, Dragonyos, Drágon, Dsigár, Edgárián, Esztegar, Gorove, Kapitán, Kardos, Katona, Officzir, Osztian, Pattantyús, Sárbej, Slafkovics, Slakovics, Szábel, Szefer, Sziláthár, Szur, Vikol, Zilidár, Zoruthiun...

50. *Családok, melyek nőnevekről nevezettek el:* Ánisor, Dumitrászá, Ighimko, Hèripszimá, Iláchká, Ilinucz, Kriszduczá, Májrámencz, Mámiczoiá, Máruskáján, Ripszimá, Ruszká...

51. *Lengyel szki végű családnevek:* Besenszki, Donszki, Ternovszki, Vászlovszki, Zachovszki. Összesen: 5.

52. *Magyar i végű családnevek:* Árvai, Bányai, Csiki, Dalmai, Görgényi, Gyergyai, Karátsonyi, Kazacsai, Másvilági, Medgyesi, Moldovai, Návai, Szálás-i, Szeben-i, Szentpéter-i, Szépvízi, Tamási.

53. *Örmény i végű családnevek:* Bárányi, Betgi, Haragai, Jákobi, Kandrai, Kereb-i, Kerestesi, Kondrai, Láda-i, Láthi, Lisk-i, Lukács-i, Márnai.

54. *Örmény bán végű családnevek:* Csághcsebán, Csoribán, Pághcsebán, Pátrubán, Pátubán.

55. *Örmény ezh végű családnevek:* Ániecchi, Ázdczhi, Bájácchi, Bocsánczi, Brásovczhi, Chuthinczhi, Csukezchi, Diárbekirczhi, Dsurdovczhi, Egámszácchi, Ergèrczhi, Erzerumczhi, Foksánczhi, Gámenczi (Kámeniecchi), Gérlácchi, Goghécchi, Gurginczhi, Ibásfalovczhi, Izmaélczhi, Jégámszácchi, Kándiácchi, Kántácchi, Kárinczhi, Krájovácchi, Kutzchi, Lehácchi, Lepsiusczhi, Márámorusczhi, Mediásczhi, Moldovczhi, Pèrsziácchi, Petelácchi, Similovczhi, Stanislávczhi, Szècsovczhi, Szèráczhi, Szibinczhi, Szilágy-Similovczhi, Sziliusczi, Sziliszdrácchi, Szipkizczhi, Sztámbolczhi, Thokátzchi, Timisvárczhi, Urmánczhi, Viddinczhi.

56. *Örmény encz végű családnevek*: Ándruléncz, Ászricséncz, Májráméncz, Nágojéncz.

57. *Örmény ig végű családnevek*: Bábig, Bocshig, Chácshig, Donig, Dzerig, Kulmig, Lupig, Luszig-ián...

58. *Román ár végű családnevek*: Árszintár, Beltegar, Bêrbiár, Bêrgár, Bihár, Brêndzár, Bulgár, Bum-bár, Csiricsár, Csobotár, Esztegar, Êsztêzsár, Facsarár, Morár, Pakulár, Pepinár, Pepugar, Placsintár, Retezár, Szoponár, Têbêkár, Verzár, Vákár.

59. *Román ucz végű családnevek*: Frênkucz, Gêzducz, Ilinucz, Issekucz, Kipucz, Lukucz, Mêrkucz, Mêrmêkándrucz, Mokucz, Mrêkucz, Nyegrucz, Páskucz, Petrucz, Pungucz, Szêkucz, Szêrêkucz, Szjévucz, Vêrtênucz...

60. *Román ul végű családnevek*: Álbul, Ándrul-éncz, Bêrdul, Budzeskul, Cheul, Csucsul, Êstêrbul, Ferkul, Frunkul, Fug-ul-ián, Gordul, Hácskul, Hándsul, Korbul, Lupul, Mángarul, Mêndrul, Pet-ul, Szávu, Ursul, Uszkátul...

61. *Szláv vics végű családnevek*: Ámirovics, Ántonovics, Bihálovics, Bogdánovics, Budákovics, Cservics, Danigovics, Dávidovics, Hándsulovics, Jakubovics, Kájtánovics, Kirkorovics, Kristofovics, Lelovics, Márkovics, Meskovics, Mindrovics, Nevelics, Nikulájovics, Ohánovics, Petrovics, Popovics, Simkovics, Simonovics, Slafkovics, Slakovics, Stefánovics, Szeferovics, Szenkovics, Theodorovics, Todorovics.

62. *Török dsí végű családnevek*: Báránsi, Cháftánsi, Chászápchsi, Dámghádsi, Helvádsi, Joghránsi, Káfedsi, Khênsi, Kiperdsi, Krêcsmárdsi, Momdsi, Pápugdsi, Pipádsi, Piperdsi, Szábonsi, Száhágsi, Szurugdsi, Têtumdsi, Trásztádsi. Összesen: 19.

63. *Nemes családok*: A hazai örmények közül 57 család szerzett magyar nemességet; de mivel némely családból két ág is kapott külön nemességet, itt nem 57, hanem csak 48 családnevet közlök: Balta, Bocsáncki, Bogdánfi, Buzát (szigeti), Cabdebo, Csiky, Csomák, Czárán (seprősi), Dániel, Gajzágó (apanagyfalusi), Gáspár, Gorove, Gorovej, Govrik, Gyertyánfi, Hankovics, Hollósy (gertenyési), Issekutz, Issekutz (marosvásárhelyi), Jakabfi, Jeremiás, Kápdebó (talpasi), Karátsonyi (beodrai), Kis, Korbuly

(Iomperti, Kövér, Kristóf-Jakabfy, Lászlófy, Lázár, Lengyel, Lukács, Markovics (kis-terpesti), Mártonfi, Novák, Pap-Gergely (=Álexa=Der-Kirkorián), Pászákász, Pattantyus-Ábrahám, Pátrubán, Petráskó, Placsintár, Rác, Simay, Szarukán, Szentpéteri, Török, Verzár, Vikol, Zachariás. Ezekén kívül Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter báróságot nyert, a beodrai Karátsonyi Guidó pedig grófságra emelkedett.

— Vége. —

Kisebb közlemények.

Id. Bornemissza Károly br. Szolnok-Dobokamegye főispánja aug. 6-án városunkban járt. Nem hivatalos ügyben volt, hanem fénykép felvételeket vettetett a megyei monografia számára. Kocsija reggel 7 órakor Szongott Kristóf háza előtt állott: Kádár tanár társaságában jött; hozott magával fényképészt is. Innen a várba hajtottunk. Itt Vajna Károly igazgató kalauzolása mellett 14 felvételt csináltattunk. Ebédre lapunk szerkesztőjéhez mentünk: meghívásunkra Ő Méltósága a mi szerény asztalunkat szerencséseltette; diszes asztaltársak (Simay Gergely kir. tanácsos, Bárány Lukács esperes-plébános, Vajna Károly fegyintézeti igazgató, Kádár József tanár . . .) körében kellemes órákat töltöttünk. Ebéd után még csináltattunk néhány felvételt (Salamon-templom, castrum maradványai), azután kocsin kimentünk Szamosújvár-Némethibe, hol levétettük az ev. ref. templomot, melynek falába római felirásos kövek vannak helyezve. Visszajövet levétettük még a vár összlátképét az éjszaki oldalról, azután Ő Méltósága haza hajtatott. Sok teendője haza hívta; de ez a rövid nap is elegséges volt ahhoz, hogy nemes, megnyerő, kiváló tulajdonságaival megismerkedhesünk. Terjedelmes megyénk szerencsés, hogy ez az értelmes, érdemes, mívelt, sokat látott, még többet tapasztalt főúr áll annak élén, ki a megye közérdekeinek előmozdításáért már eddig sokat fáradozott és a ki bokros teendő mellett tud időt szakítani arra is, hogy a művészetek muzsáinak is áldozatot mutasson be és a megye monográfiájának tovább el nem odázható ügyét nagy tekintélyével, becses közreműködésével és fáradságot nem ismerő tevékenységével a megvalósulás stadiumába vezesse. Nem győzzük csodálni azt, hogy mennyit képes véghezvinni egy munkás, rendszertető, erélyes, szorgalmas főispán, ki fényes állását nem méltóságnak, hanem kötelességnek tekinti, ki kötelességeinek lelkiismeretes, pontos teljesítésén kívül, még sok hasznos teendőt is végez. E tekintetben is az első tisztviselő példányképe a megyének; mert jól tudja, hogy: „Qualis rex, talis grex“. Kész munka-terve úgyszólván órafelosztása van; különben nem tudna eligazodni a

teendők sokasága között. Délelőttjét a megyei gyűlés erélyes vezetése veszi igénybe, délután már valamely bizottsági ülés elnöki székét foglalja el. Ebben az órában közigazgatási teendőket végez, a másik órában már egy középítkezést néz meg. Ma ebben a helyiségben tesz hivatalos látogatást, holnap — a megye érdekében — már budapesti útjára kel. A múlt hónapban is hetekig tartó fáradságos körutat tett kocsin nagy megyéjében: a monografia adatait gyűjtötte. Ezen idő alatt naponként korábban kelt fel a napnál is, mely reggel 4 órakor már a haladó kocsiban üdvözölte a közmondással tartó főispánt („A ki korán kel . . .”), ki a megőrkítésre várakozó, aranyból is becsesebb kincseket gyűjtött . . . Adjon Isten Ő Méltóságának erőt, egészséget, hogy a megye javára czélzó törekvéseit teljes siker koronázza!

„Sola Salvifica! . . .” Az „egyedül üdvözítő egyház” sokak által vitatott, de sokak által meg nem értett magasztos hittani kérdését, a legátlátszóbb egyszerűséggel megoldva látjuk Hock nagybőjtői szent beszédeinek ötödikében; a hol a „Katholikus Egyházról” tartott, fenkölt szellemű elmélkedéseit ily megkapó fordulattal zárja be: — „De befejezem beszédemet! . . . Tegyük föl, hogy utazni fogtok valaha, s hajótok egy szigeten fog kikötni, a hol az emberi életnek nyomára sem lehet akadni többé. Ti, az útasok, természetes, hogy be fogjátok járni a szűzföld rengeteg erdőségeit, a hol emberi láb még nem taposott soha. Ha most már véletlenül e sziget közepén egy gránitsziklát találhatok, a melynek ormán egy hatalmas szobor áll, s mezitelen karjaival egy ismeretlen táj felé mutatná nektek az irányt, nem állnatok-e meg csodálkozva előtte, hogy kíváncsi ajakkal tegyétek föl e kérdést: — Vajjon mit akar jelenteni kinyújtott karjaival ez a mozdulatlan szobor, a mely talán évezredek óta mutatja már itt, mohós talapzatán, az irányt?! . . . De ha már a puszta kíváncsiság ily kérdés fölvetésére ösztönöz bennünket, csodálhatjátok-e, ha én akkor, midőn végzélomat és emberi rendeltetésem okait kutatom, megállok egy gránitsziklára helyezett mozdulatlan szobor előtt, a melyik kinyújtott karjaival 19 száz év óta mutatja nekem az üdvösség útját?! . . . — Te vagy ez a biztos iránymutató, ez a mozdulatlan érczkar, szeretett Anyaszentegyházam! A te biztos tekintélyed támogat engem földi zarándoklásom útjaiban. Kétely és habozás nélkül megyek azért tovább, tovább, — sírom nyugalma felé, s révedező szemekkel várom, mikor szakad le alattam ez a silány játéktér, a mely romjaival eltakarja porladó testemet! A m e n.

Irodalom és művészet.

Levél Deésről. Deésről a következő sorokat vettük: A deési közönséget ritkán hozta annyira eksztázisba valami, mint a Lengyel Erzsébet aradi zongoraművésznő és Mütter Müller József aradi

gordonkaművész, mindketten a Schreyer-féle conservatorium jeles tanárainak ez év július 30-án rendezett hangversenye. Közönségünk a szó teljes értelmében színültig megtöltötte a színházat s a művészi zenében a legnagyobb mértékig gyönyörködött, természetesen minden egyes szám után lelkesedésének a legélénkebb tapsokban adott kifejezést. Deés elite közönsége valósággal boldognak érzi magát, hogy két ilyen jeles művészt körében tisztelhetett. Müttermüller, Európa nagyobb városaiban már tekintélyes hírnévvel rendelkező művész: eminens technikája, zenei intelligenciája, diszkrét és szolid játékművészete a közönséget egészen a bámulatig ragadta. Goltermann 14 művének és Servais E. moll concert-jének, a nagy hangversenyek egyik leghivatottabb interpretatorát láttuk magunk előtt, a mint játszi könnyedséggel legyőzve a technikai nehézségeket nagy érzéssel játszott elő. Kiváló hatást ért el „Popper” magyar rhapsodiájával, „Tündér-táncz”-ával és „Tarrantellájával.” Különben Popperrel annyira azonosítja magát, hogy a világírű zeneszerző legméltóbb és legszámbevetőbb útódját láttuk benne. Saját szerzeményével: a „Serenade”-val pedig bebizonyította, hogy a zeneszerzés terén határozottan: tehetség. Méltó pendantját láttuk Lengyel Erzsébet kisasszonyban, ki: Saint Saëns „Allegro appassionato”-ját, Rubinstein-Bendel „Es blinkt der Thau”-ját és Chopin Fisdur „Impromptu”-ját adta elő. Az elsőben láttuk magas és képzett zongora technikáját, mely a viáharzó érzések daczára is gyöngéd finomsággal és ritka eleganciával tűnik ki; a másodikban zenei felfogása és interpretáló képességének adta fényes bizonyítékát; a harmadikban pedig művészi tökéletességgel biztos, mindazonáltal kerek és kifejező mérsékelt érzéssel adta elő Chopin legnehezebben érthető darabját. Hangversenyző társának számait szintén ő kísérte, melyben zenei fegyelmességének páratlan jelei mutatkoztak. Egyszóval közönségünk csak gratulálni tud Arad városának s különösen a Schreyer conservatoriumnak, hogy két ily erővel rendelkezik. Nem csodálkozunk ilyen formán, ha a „Schreyer” conservatoriumot a kontinens egyik legnagyobb művésziskolájának ismerik el. Mint értesültünk, a két művész egyben jegyespár is. Őszintén gratulálunk két ilyen művészi lélek egyesüléséhez. Hiszszük, hogy ez elősegíti majd azt is, hogy hazánk és szűkebb értelemben Arad városa a kölföld előtt is mihamarább büszkélkedni fog velök. Erre ök mindketten már teljesen érettek. Megjegyezzem még azt, hogy a művésznő örmény származású és a Szamosújvárt elhalt Lengyel Mihálynak unokája.

R. A. L.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szamosújvárt, Todorán Endre „Aurora” könyvnyomdája.

Hazai krónika.

Belügyminiszteri államtitkár. Ő Felsege a király a magyar belügyminiszter előterjesztése folytán Jakabffy Imre Krassó-Szörény megye főispánját, ezen állásától való felmentése mellett, belügyminiszteri államtitkárrá nevezte ki.

Szilágyi Lajosné temetése. Szilágyi Dezsőnek, a magyar képviselőház elnökének édes anyját, özv. Szilágyi Lajosné szül. Lukács Anna úrasszonyt, ki a híres örmény Lukács családnak volt egyik sarja, júl. 18-án óriási részvét mellett helyezték örök nyugalomra Nagy-Váradon. A koporsót Schlauch biboros szentelte be. A temetés alatt a gyászkocsin csak egyetlen koszorú volt ezzel a felirattal: Édes anyjának Dezső.

Kitüntetés. A király, Szentpétery Ignác kudsiri vasgyári orvosnak sok évi buzgó működése elismeréséül a koronás érdemkeresztet adományozta.

Farkas-Ozmán basa meghalt. Farkas Adolf Morvaországban született, de már ifjú korában Magyarországra költözött és az első közt volt, a kik a szabadságharcban honvédek állottak. Bemnek egyik hadsegéde lett, a kinek oldalán küzdötte végig az erdélyi hadjáratot. Mint százados Szamosújvárnak volt tényleges parancsnoka; majd Bemet követve Magyarországra ment és részt vett az utolsó harcokban, mikor Mertens alezredes csapatait a méhádiai szorosban 2000 magyar és lengyel teljes egy napig feltartóztatta, földözvén a menekülőknél a Dunán való átkelést. Farkas százados más nap szintén török földre ment . . . Konstantinápolyban halt el.

Értesítés. A szamosújvári Világosító-Szent-Gergelyről nevezett örm. kath. árvaházba az idén 4 árva fog felvételt. A pályázatnál következők tartandók szem előtt: Nővendékül a teljesen árva és vagyontalan örmény kath. fiúk vétetnek fel első sorban és csak másod sorban vétetnek fel a fél-árvák, azaz olyanok: kiknek anyjuk él. A kérvények a Világosító-Szent-Gergely örm. kath. fiúárvaház választmányához czimezve Bárány Lukács főesperes-plebánóshoz nyújtandók be és a következő okmányokkal szerelendőek fel: 1. keresztlevel, 2. szegénységi bizonyítvány, mely az illetékes örm. kath. lelkész vagy ilyennek nemlétében az illetékes róm kath. lelkész által is aláírandó, 3. a szülőknek vagy az atyának elhalálzási bizonyítványa, 4. orvosi bizonyítvány, 5. újraoltási bizonyítvány, 6. iskolai bizonyítvány, ha esetleg már járt az árva iskolában. Megjegyzendő, hogy csak oly örm. kath. fiúárvák vétetnek fel, kik a 7 évet már betöltötték. A felvett árvák mindennemű szükségleteiről az intézet gondoskodik.

„A kis örményhez.” Kereskedőinknél szokásos dolog, hogy üzleteiket valamihez czimezik. Így találunk a „Fehér-kereszt”-hez, a „Páros csillag”-hoz, az „Arany-kereszt”-kez, az „Arató-leány”-hoz czimzett kereskedéseket. De csak most jutott eszébe két derék ifjúnak, névleg Merza testvéreknek Zsibón, hogy újonnan megnyitott üzletüket „A kis örményhez” czimezzék.

Szamosújvári Hiradó.

— Nagyboldogasszony napján szép zenés misét hallgattunk. Közreműködött a fuvózenekar is. Mise alatt Papp Mózesné Aján Anna úrnő kétszer énekelt. Az első éneket dr. Papp Józsefné Esztegár Berta (orgona) és Liemann karnagy (hegedű) kísérték — szépen, a másodikat Esztegár László ügyvéd kísérte orgonával. Aján Anna énekében máskor is gyönyörködtünk, de a jelen alkalommal valóban remekelt. Midőn az egyházi zenét és éneket kedvelő buzgó hivek nevében is köszönetet mondunk közreműködőknek szíves fáradságukért, — egyszersmint elismeréssel kell megemlékeznem Esztegár László szép orgonajátékáról. És itt szívesen teszék említést kedves barátomnak, ki a közügyek iránt is meleg érdeklődést tanusít, egyik dicséretes tettéről. Elhalt orgonistánk helye még nincs betöltve; azért a misék és litániák alatt hónapok óta, Isten dicsőségeért buzgó nevezett barátom orgonál a nagytemplomban — ingyen és felkérés nélkül. A nagy szeretet, melylyel Isten háza és szép szertartásunk iránt viseltetik, vezeti fel a karzatra. Bármily sok dolga legyen, leteszi a tollat és siet a szentegyház felé. Adjon a jutalmazó Atya neki istenes tetteért hosszú életet, erőt, egészséget, boldogságot...

— Főgymnasiumunknak 1897/98^{tanévről} szóló „Értesítő“-je, mit dr. Mártonfi Lajos igazgató tett közzé, jún. 29-én már készen volt. Ez a csinos kiállítású tartalmas füzet legelől. korán elhalt tanártársunkról: Novák Gergelyről szól. Azután Novák Antal tanár „A szamosújvári állami főgymnasium új épülete“ cím alatt mintaiskolánk helybeliségéről értekezik. A második rovat „Tanári testület, hftoktatok, tanítók“ czímet visel. Ezt követi a „Bevégzett tananyag“ felsorolása. A „Rendkívüli tantárgyak“ rovata szól I. az egészség-tanról, II. a műenekről, III. az örmény nyelvről, IV. a szabadkézi rajzról. Azután közölve vannak a: házi írásbeli dolgozatok. Az „Értesítő“ további rovatai: Szertárak gyarapodása, a tanulók önképzése, jótékony-ság, a tanulók érdemsorozata, statisztikai adatok, adatok az év történetéhez és a jövő tanévre vonatkozó értesítés. Itt még a következőket jegyezzük meg: Az önképzőkörnek 43 működő és 43 pártoló tagja volt. A segélyegyesületnek 24 alapító, 12 örökös rendes, 114 évi rendes tagja; adományt irt alá 37 — A Bogdánffi Etelka-féle 200 frtos alapítvány évi kamatját, melylyel a legjobb magaviseletű és előmenetelű örmény szertartású róm. kath. növendék jutalmaztatik, kapta Izsáky Lajos IV. oszt. tanuló. A „Világosító-Szt-Gergely-árvaház“ növendékei közül tizennégyen tanul-tak a gymnasiumban. Nyilvános tanuló volt 283, magán tanuló 4. Összesen mind a 8 osztályban 287. Róm. kath. 30, örmény kath. 50, görög kath. 101, gör. keleti 8, ev. ref. 38, ág. ev. 1, unitarius 3, izraelita 29. Szamosújvár városi 66, vidéki 221.

— Már rakják a Salamon-templom Szt-Gergely kápolnájának alapját. A vállalkozó biztat, hogy néhány hét mulva fedél alatt lesz. A templom mellékajtójának remekműű kőkeretjét kiveszik (itt épül az új kápolna) és elől a bejáratba helyezik ezen fölötté becses faragványt.